

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

Cilt : XX

Yayın Komisyonu:

Prof. Dr. Necati ÖNER (*Dekan*)

Prof. Muhammed TANCİ

Doç. Dr. İsmail CERRAHOĞLU

Doç. Dr. Talât KOÇYİĞİT

Doç. Dr. Gültekin ORANSAY

Doç. Dr. Esat COŞAN

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

Cilt : XX

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

Cilt : XX

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ.ANKARA-1975

İ Ç İ N D E K İ L E R

	Sayfa
Muhsin BALAKBABALAR, <i>Ord. Prof, Hilmi Ziya Ülken</i>	V
Muhsin BALAKBABALAR, <i>Mehmet Karasan</i>	XXIII
Muhsin BALAKBABALAR, <i>İki Dost</i>	XXVI
<i>Prof. Muhammed B. Muhammed Tavit Et-Tancı</i>	XXVIII
<i>Dr. Ragıp İmamoğlu</i>	XXXI
<i>Prof. Dr. Neşet ÇAĞATAY, Arkadaşım Muhammet Tancî</i> ..	XXXIII
<i>Prof. Dr. İbrahim Agâh ÇUBUKÇU, İnkârcılıktan Doğan</i> <i>Bunalımlar</i>	1
<i>Prof. Dr. İbrahim Agâh ÇUBUKÇU, İslam'da Ahlâk Mese-</i> <i>lesi</i>	13
<i>Prof. Dr. Cavit SUNAR, Madde ve Ruh Hakkında Birkaç</i> <i>Söz</i>	21
<i>Prof. Dr. Şakir BERKİ, İslâm Hukukunun Ana Hatları .</i>	53
<i>Prof. Dr. Mubahat Türker KÜYEL, Değer ve Fârâbî</i>	71
<i>Doç. Dr. İsmail CERRAHOĞLU, Kur'anda İnsanın Yaratılış</i> <i>Sahnesinin Düşündürdükleri</i>	85
<i>Doç. Dr. İsmail CERRAHOĞLU, Ye'cüc-Me'cüc ve Türkler .</i>	97
<i>Doç. Dr. Süleyman ATEŞ, Kur'ân-ı Kerim'e Göre Evrim</i> <i>Teorisi</i>	127
<i>Doç. Dr. Süleyman ATEŞ, İmamiyye Şiasının Tefsir An-</i> <i>layışı</i>	147
<i>Dr. Mustafa FAYDA, El-Huzâ'î'nin Tahric'inin Neşredilme-</i> <i>yen Son Bölümü</i>	173

	Sayfa
Dr. İsmet KAYAOĞLU, <i>İslâm Ülkelerinin Yakın Tarihi</i> . . .	199
Dr. Ethem Ruhi FIĞLALI, <i>Hâriciliğin Doğuşuna Tesir Eden Bazı Sebepler</i>	219
Hüseyin AYDIN, <i>Niçin İslâm Felsefesi Vardır?</i>	249
Mustafa SABRÎ-Prof. Dr. Hüseyin ATAY, <i>Vahdet'ül-Vucud</i>	257
Prof. Dr. M. Yusuf MUSA, <i>Tâbi'ilerin Fıkıh Anlayışları</i> (Çeviren: Dr. Abdulkadir ŞENER).	275
Fauzi M. NAJJAR, <i>Fârâbi'nin Siyasi Felsefesi ve Şiilik</i> (Çeviren: Mehmet DAÇ)	293
Abdu'l-Fettâh Ebû GUDDE, <i>Halk'ı Kur'an Meselesi</i> (Çeviren Mücteba UĞUR).	307
Jean DELAY-Pierre PİCHOT, <i>Psikolojinin Tanımları. Metodları ve Komşu Disiplinlerle İlgileri</i> (Çeviren Erdoğan FIRAT).	323

YE'CÜC - ME'CÜC
VE
TÜRKLER

Doç. Dr. İSMAİL CERRAHOĞLU

Kur'ânı Kerimde, insanlara ibret olabilecek pek çok kıssalar vardır. Ekseri müfessirler bu kıssalar hakkında çok şeyler söylemişler, asıl mühim olan, onlardaki ibret yönünü bırakıp, kıssanın mahiyetini ortaya çıkarmak için çok çeşitli rivayetlere müracaat etmişlerdir. Bu yönden, ifade ettikleri uzun ve kısa beyanları, akıl ve nakil noktasından, günümüzün kültürlü insanını tatmin edecek durumda değildir. İşte bunlardan biri de Ye'cüc ve Me'cüc meselesidir ki, bu, çözülmesi güç olan , çok yönlü bilinmeyen problemlerden birdir. Mukaddes Kitabımız Kur'ânı Kerimde bu mesele, Zu'l-Karneyn ve onun yaptığı sed münasebetiyle geçmektedir. Şimdiye kadar yapılan tetkikler neticesinde ne Zu'l-Karneynin kim olduğu ve ne de yapmış olduğu sed kat'î olarak meydana çıkarılabilmıştır. Bu iki bilinmiyenin gerisinde bulunan Ye'cüc Me'cüc meselesi de, kolayca halledilebilecek bir iş değildir. Halli çok güç olan, belkide mümkün olmayan bir meseleyi ele alışımızın elbette bir sebebi olacaktır. Gerek Ahdi Atik ve Ahdi cedit'de ve gerekse çeşitli Kur'ân tefsirleriyle, islâmî eserlerde ye'cüc ve Mec'cücün menşeiini araştırma ve onların kimler olduğunu ortaya çıkarma gibi gayretler kendini göstermektedir. Bu kavmin, Türkler olduğu fikri geniş bir yer işgal etmektedir. Nedense, bugün olduğu gibi, geçmiş te de bazı milletlerin veya kişilerin, çeşitli sebeplerle Türklere karşı düşmanlıkları devam etmiş, acı olan taraf, tekerrür eden tarihten halâ ibret alamayışımızdır. Bu makalemizde, Türklere karşı düşmanlık hareketinin Yahudi menşelerden çıktığını, onun Hristiyan âlemine intikal ettiğini, hatta bu fikirlerin islâmî kaynaklarda paylaşıldığını, daha acı olan taraf, sanki bu fikirler dini bir nâs imiş gibi, bizzat aslı Türk olan müellifler tarafından işlendiğini ve kendi asıllarını inkâr eder dereceye düşürdüğünü göreceğiz. Düşmanlık fikrinin, başlangıcından nihayetine kadar takip ettiği seyri

iyi anlayabilmek için kronolojik bir sıra takip edilerek, Tevrat ve İncillerdeki durum ile, gayrı müslim müelliflerin fikirleri, Ye'cüc ve Mecücün Kur'ân ve hadislerdeki durumu onların tefsir ve şerhleri nazarı dikkate alınarak bir neticeye ulaşılmaya çalışılacaktır.

Burada bilinmesi lüzûmlu olan bir hakikat de şudur: Bu gün insanların elinde bulunan Tevrat ve İncillerle, Kur'ân arasında dil, üslûb ve nakil yönünden genel ayrılıklar olduğu gibi, müphem meselelerin cüz'iyatına kadar inme gibi hususlarda da ihtilâflar vardır. Tevrat ve İncillerde cüz'iyatla meşgûl olunurken, müphemattan alınacak ibret ve hikmetler kaybolmaktadır. Halbuki Kur'ân, müphemat ve gayb haberlerinin teferruatına fazla temas etmediği gibi, onları araştırmayı da bizlere teklif etmemiştir. Müphemat nasdaki şekliyle kabul edilir. Onun dışına çıkılmakla bir faide umulmaz. Ondan genellikle bir ibret alınması gerekir ve bize yapılan teklif, bu haberin doğruluğuna imandır.

Tevrat ve İncillerde Ye'cüc ve Me'cüc :

Kitabı Mukaddeste yer alan eski ahid, Yahudi ve Hıristiyanlar indinde kudsiyetine inanılan 39 kitabdandır. Eski Ahdi meydana getiren bu kitaplar da, mahiyet ve muhteviyatları itibariyle Tevrat, Kutubim (tarih ve hikmet kitapları), ve Nebiim (peygamberlerin eserleri) gibi üç bölüme ayrılırlar¹. Ye'cüc ve Me'cüc, daha ziyade Gog ve Magog adı altında çeşitli bölümlerde geçmektedir.

Tekvin 10/2: "Yafetin oğulları: Gomer ve Me'cüc ve Maday ve Ye-vân ve Tubal ve Meşek ve Tiras".

Burada Me'cüc, Yafetin oğullarından biri olarak görülmektedir.

Tesniye 28/49-51: "Rab uzaktan, dünyanın ucundan bir milleti, dilini anlayamayacağı bir milleti, kartal uçar gibi senin üzerine getirecek, kocamış olanın şahsına itibar etmiyen ve çocuklara acımayan sert yüzlü bir millet ve seni helâk edinceye kadar, hayvanların semeresini yiyecek ve seni bitirinceye kadar sana buğday, yeni şarap ve yağ, hayvanların yavrularını ve koyunların yavrularını bırakmayacaktır..."

Bu babda doğrudan doğruya sarıh bir isme rastlanmamakla beraber, Allaha karşı kulluk vazifesini yapmayan Yahudi milletinin, sert

¹ İlk beş kitab Tevratı teşkil eder. 6cısı olan Yeşu'yu da tevrata ilâve ederler. 7-22 kadar kutubim, 23-39 arası da Nebiimdir.

bir milletle te'dib edileceği tehdidi mevcuttur. Zaten Tesniye kitabı, bozulan Yahudi dinini islah ve Musa şeriatını yeniden temin gayesiyle kaleme alınmış olduğundan, aynı zamanda bu kitaba, ikinci şeriat kitabı denildiğini unutmamak gerekir.

Yeremya : 5 /15: "İşte, ey İsrail evi, uzaktan üzerinize bir millet getireceğim, Rab diyor, o zorlu bir millet, eski bir millettir, bir millet ki, sen onun dilini bilmez, ve ne dediklerini anlamazsın."

Bu ifade de, Tesniye kitabında geçen ifadenin bir tekrarından ibarettir. *Yeremya* (M.Ö. 630-587) yıllarında Yahudada yaşamış Yahudi Peygamberidir. Eserinde, ekseriyetle Yahudi halkının azgınlıkları ve isyanları sebebiyle, kendilerinin büyük belâlara maruz kalacaklarını bildirir.

Hezekiel 38 /2-3: "Âdemoğlu, Magog diyarından olan, Roşun, Meşekin ve Tubalın beyi Gog'a yönel ve ona karşı peygamberlik et ve de: Yehova şöyle diyor: Roşun, Meşekin ve Tubalın beyi Gog, işte, ben sana karşıyım."

İlk defa burada Gog ve Magog tabirlerine rastlıyoruz. Metnin ifadesinden anlaşıldığına göre Magog bir memleket adı, Gog ise, o memleketin reisi olmaktadır.

Hezekiel 38 /14-16: "Bundan dolayı, Âdem oğlu peygamberlik et ve Gog'a de: Rab Yehova şöyle diyor: Kavmim İsrail emniyette oturunca, sen o gün öğrenmeyecek misin? ve sen, ve seninle beraber bir çok kavimler, hepsi atlara binmiş, büyük bir cumhur, ve kuvvetli bir ordu olarak, şimalin sonlarından, kendi yerinden geleceksin, ve diyarı örtmek için bir bulut gibi kavmim İsraille karşı çıkacaksın, son günlerde vâki olacak ki, milletlerin gözü önünde sende takdis olunacağım zaman, ey Gog, onlar beni tanısnlar diye, seni kendi diyarıma karşı getireceğim."

Bu ibareden azmış olan İsrail oğullarını terbiye ve te'dib etmek için onları şimalden gelecek kuvvetli bir kavim ile tehdid etmektedir. Burada Gog ya bir reis veya bir kavmin ismi olduğu anlaşılmaktadır.

Hezekiel 38 /18: "ve Gog İsrail diyarına karşı geldiği zaman, Rab Yehovanın sözü, o günde vâki olacak ki, ateş püsküreceğim."

Burada da Gog, reis veya kavim olabilir.

Hezekiel 39 /1-6: "ve sen, âdemoğlu, Goga karşı peygamberlik et, ve de: Rab Yehova şöyle diyor: Roşun, Meşekin ve Tubalın beyi Gog,

işte, ben sana karşıyım. Ve seni geri çevireceğim ve seni ileri götüreceğim ve Şimalin sonlarından seni çıkaracağım ve sol elinden yayımı ve sağ elinden oklarını vurup düşürecekim. Sen, bütün ordularınla ve yanında olan kavimlerle, İsrail dağları üzerinde düşeceksin, yesinler diye her çeşit yırtıcı kuşa ve kırım canavarlarına seni vereceğim. Açık kırdı düşeceksin, çünkü ben söyledim, Rab Yehovanın sözü ve Magog üzerine ve adalarda emniyette oturanlar üzerine ateş göndereceğim, ve bilecekler ki, ben Rab'ım."

Bu ifadelerde Gog, büyük bir memleketin, kuvvetli bir kavmin reisini olarak görülmektedir. Magog'da bir memleketin halkı olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar Yahudilerle çarpışacak ve neticede mahvolacaklarına işaret edilmektedir.

Hezekiel 39/11-12: "Ve o gün vâki olacak ki, İsrailde denizin şarkında Geçiciler deresinde Goga kabir yeri vereceğim ve oradan geçenleri o durduracak, ve orada Gogu ve bütün cumhurunu gömecekler, ve oraya Hamon-Gog deresi denilecek. Ve memleketi temizlesinler diye israil evi yedi ay onları gömmekte devam edecekler."

Burada da Gog'un reis ve kabilesinin çok kalabalık olduğu ve neticede mahvolacağı belirtilmektedir. Hezekiel kitabında geçen ibarelerin hepsi aşağı yukarı aynı olup, biraz farklı tavsiflerle aynı anlamı ifade etmektedirler.

Yuhannanın Vahyi 20/7-8: "Ve bin yıl tamam olunca, şeytan zindanından çözülecektir. Ve yerin dört köşesinde olan milletleri, Ye'cüc ve Me'cücü, saptırmak ve onları cenk için bir araya toplamak üzere çıkacaktır. Onların sayısı denizin kumu gibidir."

Bu ibarede de, şeytan yer yüzünün bütün milletlerini, Ye'cüc ve Me'cücü saptırmak için çalışacak, bu müfsid tâifesinin sayısının çok olacağı ifade edilmektedir.

Görüldüğü gibi, Tevrat ve İncillerde Ye'cüc ve Me'cüc hakkındaki fikirler, yukarıda zikrettiklerimizden ibarettir. Kitabı Mukaddesin latin harflitürkçe tercümesinde, bir defa Tekvinde Yafesin oğlu Ye'cüc ile, Yuhannanın Vahyinde Ye'cüc ve Me'cüc lafızları geçmekte, diğerlerinde ise ekseriyetle Gog-Magog şeklinde zikredilmektedir. Zikredilen şu ibarelerden genel olarak anlaşılan mana, Yahudilerin, Allaha isyanları karşısında, onların çok kuvvetli bir kavim ve reisleriyle çarpışmak mecburiyetinde kalacakları ve Allahın yardımıyla bu mütecaviz ve müf-

sid kavimin mahvolacağı ve onların mekânları olarak ta uzak şimal gösterilmektedir. Bu kavmin ismi, yeri ve zamanı hakkında kat'î bir bilgi yoktur. Böyle olmasına rağmen, bunların Türkler olduğu fikri nereden gelmektedir. Bu hususda biraz da gayrı müslim müelliflerin Gog ve Magog hakkındaki tefsirlerini gözden geçirmemiz gerekecektir.

Gayrı Müslim Müelliflerin Eserlerinde Ye'cüc ve Me'cüc :

Gayrı müslüm yazarlar, Gog ve Magog adı altında meseleyi ele almışlar, onlar bu meseleyi bir neticeye ulaştırmaktan ziyade, daha karışık ve müphem bir mecraya sürüklemişlerdir. Şimdi bunlardan bazı- larını görelim:

Encyclopédie de l'İslam: Yafeth maddesinde, Yafes, Ye'cüc ve Me'cücün ceddî olarak zikredilir. Bunlar, ekseriyetle Hazer Türklerine itlak edilmekle beraber, nâdiren de Slavlara hamledilir¹. Ye'cüc ve Me'cüc maddesinde ise, Onların Gog ve Magog diye takdim edildiklerini ve bunların iki millet olduklarını zikreder. Bunların Kitab-ı Mukaddes ve Müslüman eskatolojisinde şeklini bulduğu beyan edildikten sonra, Magog'un Yafesden geldiği ve bu fikrin arap kaynaklarında bulunduğu kaydedilir. Ahdi Atik ve arap kaynakları, bu milletleri dünyanın kuzey doğusuna yerleştirdiklerini, âhir zamanda hücûma geçerek Cenuba geçeceklerini, sayılarının çok olduğunu, yer yüzü sakinlerini öldüreceklerini ve bütün suları içeceklerini kaydeder².

La Grande Encyclopédie: Gog ve Magog: Yuhannanın rüyalarında belirttiği dehşetli bir buhrandır. Orada şeytan, Allahın seçilmiş kul- larına, bütün milletleri kışkırtması adı altında hülâsa edilir . . . Eze- kiel Gog'u, Magog diyarında bir prens olarak gösterir. Bunlar İslah edilmiş Ya- hudiliğe muhalif olan Kuzey milletleri topluluğunun başıdır. Bunlar, İskitler diye isimlendirilen barbar milletlerdir. Kitabı Mukaddese âit bölümlerin tavsiflerine, Hıristiyan şârihlerin tasavvurlarını da katarak, Asya milletlerinin Avrupayı istilaları, zihinleri işgal etmiş, âdeta bu istila- larda, âhiret günü sahneleri ihdas etmeğe kalkışmışlardır. Bu da Macar- ların (Hunların olsa gerek) istilasıdır. Londrada Guild Hall'de görülen iki acâib şeklin menşei, şüphesiz ki, bu efsaneden gelmektedir³.

1 Encyclopédie de l'İslâm, IV. 1208

2 Aynı eser IV. 1204-1205.

3 La Grande Encyclopédie, Paris, XVIII. 1167-1168.

The Universal Jewish Encyclopedia: Gog ve Magog maddesi Yafesin oğullarından biridir. Magog ise tam manasıyla tayin edilememiştir. Belki onlar sâmi olmayan küçük Asyadaki ırkı gösterir. Ezekiel'in kehanetlerinden biri de Gog ile ilgilidir. Bu Me'cüc arazisi kırahtır. O büyük bir fâtilh olup bir çok ülkeleri ve milletleri istila eder. Sonunda Filistindeki İsrail dağlarına kadar gelir. Çeşitli fesadlar zuhûr eder ve İsrail bu karışıklıklar sonunda nihai hürriyetine kavuşur. Ezekiel'in bu kehaneti vâzih olmadığı gibi, Gog ve Magog da açıkça belli değildir. Bu şekilde bahis konusu edilen kimseler, o zamanın kuvvetli devleti olan Lidyalılardır. Zira Gog kelimesi Lidya kırallarının lakabı olan Gyges'le aynıdır. Diğer bir tahmin de Magog, Bâbilin Cipher'i dir Daha sonra Yeni Ahiddeki yerlerine işaret edilmekte ve bu hikâyenin Yahudilerden Araplara geçtiği söylenmektedir. Buna kur'anda atıflar vardır. Yü'cüc ve Me'cüc bunun arapça şeklidir. Gog ve Magog, cin ve devlerin ismi olmuş, ayrıca bu iki isim, Londrada Guild Hall'de dikilen iki odun heykele verilmiştir¹.

The Jewish Encyclopédia: Magog, Yafesin ikinci oğludur. Gommer ile Maday arasında bulunur. Magog, Cimmarias'ların doğusunda, Medyalıların Batısında yerleşmiş, Kuzey Doğudan gelen karışık barbar halk toplulukları olmalıdır. Josephus, onları İskitler olarak belirtir. Ve onları bilinmiyen vahşi kabileler olarak tanımlar. Jerom'a göre, Magog, Hazer denizi ile Kafkasya arasına yerleşen Kafkas menşeli kimselerdir. İran veya İndo-Avrupa lehçelerinden gelmiş olması tatmin edici değildir. Hezekilde Magog bir bölge veya bir millet ismi olarak geçer, liderleri de Goğ'dır. Gog kelimesinin, Gyges diye tarifi, ister halk ananesinden gelsin, isterse müellifin fikri olsun, açıkça bir yakıştırmadan ibarettir².

Encyclopedia Britannica: Gog, Kıyametten önce kendini ortaya koyacak habis bir kuvvettir. Magog, Ermenistanda bir mevkii temsil eder. Efsaneler, devler ve cinlerle şekillenir. Gog ve Magog adlı iki heykel Londrada Guild Hall'dedir³.

The Encyclopedia Americana: Gog ve Magog, Ezekiele göre bir kıral ve onun milletidir. Vahy kitabına göre (Rosh, Medhech ve Tubal ülkesinden) Gog, Magog halkının kralını Magog'da Batı Asyada

1 The Universal Jewish Encyclopedia, Nev York 1948, V. 10.

2 The Jewish Encyclopedia, London 1904, VI. 19.

3 Encyclopedia Britannica, London 1953, X. 475.

yayılmış olan göçebe kabileleri temsil eder. Muhtemelen Yunanlıların Gyges'idir. Gyges de Asurluların Kuzey Batısındaki kıralların tipik ismidir. Suriyenin Kuzeyindeki milletlerin istilalarına işaret eder. Gog ve Magog, ilk İngiliz tarihinin başındaki iki devi temsil eder. Onların heykelleri Guild Hall'de dikilmiştir. Bu heykeller 1666 da yanmıştır, 14 fit yüksekliğindeki kopyaları 1708 de yeniden dikilmiş, 1940 da Londra'ya vuku bulan hava akınlarında tahrip edilmişlerdir¹.

A. Jeffery: Ye'cüc ve Me'cüc, bu iki pasaj, Büyük İskenderle ilgili Süryani hikâyelerinin bir in'ikasıdır. Kabul edilmiştir ki, bu isimlerin arapça olup olmadıkları hususunda şüpheler vardır. Hemzeli veya hemzesiz okunacağı hakkında fikirler ileri sürülmüştür. Bu isimler, açık olarak islâmdan önce de bilinmekteydi. İlk şiirlerde onlara atıflar yapılmaktadır. Onlar hakkında şiirlerde görülen ifadeler, Hristiyanların âhiretle ilgili yanlarından gelmiştir. Şüphesiz bu isimler İbrâni ve Süryânicidir. Horowitz'in zikrine göre Mandéenlerde'de Hag ve Mag vardır².

D. Sindorsky: Gog ve Magog, Peygamber Ezekiel 38 ve 39. cu bölümlerinde Gog ve Magog halklarından ve kıyamete yakın olan günlerde onların tahriblerinden bahs olunmaktadır. Yahudi Aggadahn bir çok pasajlarında Gog ve Magog harbinden bahsedilmektedir. Mesih devri mübeşşiri olan Yahya Peygamber de buna işaret etmektedir.

Muhammedin barbar milletlerden, tuhaf bir detay ilâve ederek, Kur'ânda bahsettiği mana, Kitabı Mukaddesteki ile aynıdır. Büyük İskender (Zü'l-Karneyn) onların akınlarına nihayet vermiş ve geçebilecekleri yagâne geçite tunçdan yükselen bir duvar koymuştur. Bu duvar kıyamet gününe doğru gürültülerle yıkılacaktır. Zü'l-Karneyn (iki boynuzlu) ismi, Makedonyalı fâtihe denilir ki, o, dünyanın öbür ucuna kadar gitti. Ye'cüc ve Me'cüc gog ve Magog Orta Asyadaki barbar millet dalgalarına verilen isimdir. Büyük İskender, onların akınlarını, müslüman inancına göre, duvardan bir set çekerek durdurdu. Ahdi Atikde bu isimlerle İskitler benimsenir. Barbarların istilalarına mâni olmak için Büyük İskender tarafından yükseltilen tunç duvarın efsanesi çok eskidir. M. Roth bunu, bir çok eserlerden yaptığı iktibaslarla isbât etti. Bu efsanenin tam bir metni Pseudo-Callisthene'nin Süryâni yazma-

1 The Encyclopedia Americana, U.S.A. 1957, XIII. 7.

2 A. Jeffery, The Foreign Vocabulary of the Qur'an, Geekwad's Oriental Series, No, LXXIX.p. 288-289.

sında muhafaza edilmiştir. (bu döküman üçüncü asra ulaşır). Bu, M. Ernest A. Wallis-Budge tarafından neşredilmiştir. (The History of Alexander the Great, Cambridge 1887). Pseudo-Callisthene metnini müteakib M. Budge, İskenderiye arşivinde bulunan, İskendere âit bir Hristiyan efsanesini orada yeniden zikretti ki, onu aşağıdaki pasajda icmalen yazacağız:

Bir gün İskender Kuzey bölgesinde yüksek bir dağın girişine (Kafkas dağına) ulaştı Pers kralı Tubarlık tarafından idare edilmelerine rağmen 300 ihtiyar ona tebliğde bulundular Oradan dar bir patika, Hunların, vahşi kabilelerin oturdukları mekânlara doğru sevkeder ki, onların prensleri Gog, Magog, ve Nawal, Japhet'in sülalesinden gelen kırıllardır. Bu barbarlar çığ et yerler, insan kamı içerler ve hayvanlar gibi yaşarlar. Önlerine gelen her şeyi yakıp yıkarlar, öldürerek, ekseriya medeni komşularına akınlar yaparlar. Mısırlı işçilerin yardımıyla İskender, demirden ve tunçtan kuvvetli demir bir kapı ile, iki dağın yamaçları arasındaki dar geçiti kapatarak, barbarların dışarıya sirayetlerine mâni oldu¹.

E. Montet: Ye'cüc ve Me'cücün, Tivrattaki Gog ve Magog olduğunu söyler. Genellikle bunlar Asyadaki barbar milletlerdir. Ahdi Atıkdeki bu isimler İskitlere uygulanır².

Bunlar, Büyük İskender tarafından, iki dağ arasına yapılan demirden bir duvarla durdurulmuşlardır. Âhir zamanda bu demir kapı kırılacaktır. Burada mahcûr şehrin insanlarının, yeniden dirilme ve hüküm gününde oraya tekrar döneceklerine bir imâ vardır³.

M. Kasimirski: Ye'cüc ve Me'cüc, Tivrattaki gog ve Magog'dur. Orta Asyadaki müphem barbar milletlere verilen isimdir. İslâm inancına göre Büyük İskender bir duvar yaparak onların istilalarına mâni olmuştur⁴.

Ye'cüc ve Me'cüc, komşularını korku içinde bırakan korkunç iki kabiledir. Zül-Karneyn, geçişe müsait olan yegâne bir boğaza, tunçtan bir duvar yükselterek, onların istilalarına mâni oldu. Bu duvar yeni-

1 D. Sidersky, Les Origines des Légendes Musulmanes dans le Coran et dans les Vies des Prophetes, Paris 1933, p. 132-134.

2 E. Montet, Le Coran, Paris 1949, p. 414.

3 Aynı Eser, p. 451.

4 M. Kasimirski, Le Coran, Paris (Fasquelle), II. 646.

den dirilme zamanında yıkılacak ve bu zaman, burada bir geleceğe işaret etmektedir¹.

M.Savary: Bu zatta Ye'cüc ve Me'cücü Jagog ve Magog diye isimlendirir. Bunlar iki barbar kabilenin adıdır. Zamhascar, onları Nuhun üçüncü oğlu Yafesin neslinden yapar. Onların yamyam olduğu ileri sürülür. Diğer yazarlar da Jagog ve Magogun dev veya cin olduklarını ileri sürerler. Bizzat onlar Ezéchiel'in bahsettiği Gog ve Magog olarak görünürler. Aynı zamanda onlar Yahyanın kitabında zikrettikleridir.²

H. Lammens: Dünyanın sonunun yaklaştığını haber veren musibetler ve garib hâdisler tekaddüm edecektir. Meselâ Ye'cüc ve Me'cüc istilaları gibi³.

Gregory Abu'l-Farac (Bar Habraues): İranlı Kurus'dan sonra oğlu Kampiz 8 yıl hüküm sürdü. İbraniler onun Nebuchadnezzar adını taşıdığını söylüyorlar. Onun devrinde Judith, Magoglardan yani Türklerden olan Holophernes (ki bu, Kampiz orduları başkumandanı idi) öldürdü. Devrinin altıncı yılında Sûr şehri kâmilen tahrib edildi⁴.

Artaxerxes Ochus, bir rivayete göre Büyük İskenderin gayrı meşru babasıdır. Ochus Yahudileri de hükümü altına aldı ve bunları kendisine vergi vermeye mecbûr ederek, onları Hazer denizi kıyısındaki Hyrcania şehrinde yerleştirdi⁵.

İskender 12 şehir inşa etti ve Hunların geçmesine mâni olmak için bir demir kapı yaptırdı. Kapının yüksekliği 12 ve genişliği 8 arşındı⁶.

Hüen-Cang'a göre, Peygamberin çağında Orta Asya: . . . Buraya Demir kapı denilmesi, bu kapı yüzündendir. Bu kapılar Tu kiu yani Gök Türklerin hududu (yani İran, yahut Baktarya hududlarını) aşmamaları için mania olarak yapılmıştır. Bu mevki Orhon Abidelerinde, Çin ve Arab kaynaklarında zikredilen, bu gün de mevcûd Demir Kapı, Derbenttir⁷.

1 Aynı eser, II. 651

2 M.Savary, Le Koran, Paris (Imprimerie Lutetia), p. 297.

3 H.Lammens, L'Islam Croyances et Institution), Beyrouth 1943, p. 70.

4 G.Abu'l-Farac, Abu'l-Farac Tarihi, Ankara 1945. I. 103.

5 Aynı eser, I. 105.

6 Aynı eser, I. 109.

7 Hüen -Cang'a göre Peygamberin Çağında Orta Asya, (İslam Tetikleri Enstitüsü Dergisi Cild IV. Cüz 1-2

Nouveau Petit Larousse: Gog, Magog diyarının kırakı olarak geçer. Magog ise, Küçük Asyanın, yani Anadolunun Kuzey Doğusu meselâ İskitler olarak gösterilir.

Joseph Horovitz'de, Kur'ânın 18/93 ve 21/96 ayetlerinde ye'cüc kelimesinin Me'cüc ile beraber kullanıldığını ve bu lafızların geçtiği heriki sûrenin Mekke'de ikinci devirde nâzi olan sureler olduğunu kaydettikten sonra, Muhammedin Gog kelimesini Ye'cüc ile tahvil ettiğini ve bu kelimenin de aşlının Suriye menşeli "Agog" dan geldiğini hatta Hag ve Mag şeklindeki Mandeen isimlerle ses yönünden benzerliklerini ele alır. Ye'cüc ve Me'cüc gibi isimlerin sıhhati sâbit olmayan İmreu'l-kays'a âit şiirlerde bulunduğunu kaydeder¹.

Ahdi Atik ve Ahdi cedid'de Ye'cüc ve Mecüc varsa da, onların hiç birinde Türk lafzı yoktur. Yukarıdaki misallerde de gördüğümüz gibi, bu lafzın Türklere delâlet ettiğini söyleyen, Kitabı Mukaddes müfessirleri ve gayrı müslim yazarlar olmuşlardır.

Kur'ânı Kerimde Ye'cüc ve Me'cüc :

Ye'cüc ve Me'cüc Kur'ânı Kerimin iki âyetinde geçmektedir. Bu iki âyetin siyak ve sübâkı, Zül-Karneyn hâdisesiyle ilgilidir. Bu iki âyetten biri el-Kehf sûresinin 94. cü "Onlar dediler ki: ey-Zülkarneyn, Ye'cüc ile Me'cüc yer yüzünde fesad çıkarıyorlar, bizimle onlar arasında bir set çekmek üzere sana bir vergi versek olmaz mı". Diğeri ise el-Enbiye suresinin 96-97. ci "Nihayet Ye'cüc ve Me'cüc (sed) açılıp ta her tepeden saldıracakları ve gerçek va'd olan (kıyamet) yaklaştığı vakit işte o zaman o küfür edenlerin gözleri dikilip kalacak eyvah bizlere, doğrusu biz bundan gaflet içindeydik. Hayır biz zâlim kimselerdik" ayetleridir.

Genellikle, Ashabı Kehf, Hazreti Musa ve Hızır, Zül-Karneyn ve diğer Peygamberlerin kısılarını ihtiva eden el-Kehf ve el-Enbiya sûreleri, Hazreti Muhammedin nüvüvvetini inkâra kalkışanları red mahiyetindedir. Hazreti Peygamber Mekke'de nüvüvvetini ilân ettiği zaman, umumiyetle araplar ona inanmamışlar, kendisinden mucizeler istemişlerdi. Fakat kendilerine verilen akli mucizeleri kabul etmemişler, onların bir sihirден ibaret olduğunu söylemişlerdi. Bu İslâm düşmanları,

¹ Joseph Horowitz, Jewish proper Names and Derivatives in the Koran, Hebrew union college annual, Cincinnati, Ohio U.S.A. 1925. II. 163-164.

etraflarında bulunan Yahudi ve Hıristiyanlardan, bazı çapraşık sualler öğrenmişler ve onları Hz. Muhammede sormuşlardı. Ümmi olan ve geçmiş dini kitablara muttali olmayan Hz. Muhammed, bu suallere cevap veremeyecek, onlar da onun nübüvvetini inkâra fırsat bulacaklardı. Onların soracakları sualler, bu iki sûrede bulunan tarihi hâdiselerdi. Allah Taâla Peygamberine bu olayları açıklamış, âyetlerini okumuş, onları hayretler içerisinde bırakmış ve nihayet imtihanlardan yüz akı ile çıkmıştı.

Ye'cüc ve Me'cüc, Zü'l-Karneyn hâdisesi dolayısıyla geçtiğini söylemiştik. Gerek Zü'l-Karneynin şahsiyeti ve gerekse dolaştığı ülkeler, rastladığı milletler ve garib hâdiselerin hepsi birer problem âdeta çok bilinmiyenli bir denklem halindedir. Bilinmiyenler tam olarak çözülebilmeli ki, problemimiz sağlam bir neticeye ulaşabilsin. Zaten biz de bu yazımızda bir neticeye ulaştığımız veya ulaşacağımız iddiasında değiliz. Daha doğrusu, şimdiye kadar söylenenleri bir nevi aklı tenkid süzgecinden geçirip, acimizi itiraf edeceğiz.

Zü'l-Karneyn hakkında gerek islâm âlimlerinin ve gerekse müstşriklerin söyledikleri sözler ve gösterdikleri şahsiyetler biri birlerini tutmadığı gibi bunlar Kur'ânın tarif ve tavsifini vermeye çalıştığı kimseler de değildir. Onun Büyük İskender olduğunu söyleyenlerden tutun da, İran Med imparatoru Dara veya Kurus, Filibin oğlu olan İskender olmayıp başka bir İskender olduğu ve nihayet Himyer hükümdarlarının biri diyenler dahi vardır. Çünkü Zu tabiri arablarca kullanılır. Bilhas-sa Yemendeki Himyeriler, Zu Nuvas, Zu Kila', Zu Ceden lakablarını bol bol kullanmışlardır. Hattâ Zü'l-Karneynin bir melek olduğu dahi söylenmiştir¹.

1 Zü'l-Karneyn hakkında bilgi için bkz. İbn Hişam, es-Siretu'n-Nebeviyye, Mısır 1375/1955, I. 307; Tefsiru'l-Kurtubi, XI. 45; Tefsiru'z-Zamahşeri, II.580; Tefsiru't-Taberî, Mısır 1373/1954, XVI. 8; es-Süheyli, er-Ravzu'l-Unf, Mısır, 1332/1914, I. 195. İbn Kesir, el-Bidâye ve'n-Nihaye, Mısır 1351-1932, II. 105; İbn Haldûn, Târihu İbn Haldûn, Mısır 1284, II. 54.; Tefsiru İbn Kesir, Kahire 1375, III. 100; et-Taberî, Târihu'l-umem ve'l- Mülûk (Zâkir Kâdirî Ugan tercemesi) Ankara 1954, I₂, 143; Ebû Hayyân el-Endelûsî, Tefsiru'l-Bahri'l-Muhit, Mısır 1328, VI. 158.; el-Âlûsi, Ruhû'l-Maânî, Mısır 1301, V. 127; Seyyid Kutub, Fi Zilâli'l-Kur'ân, Mısır 1953, XVI. 9; el-Gazalî, Sırru'l-Alemeyn, Mısır 1327, s. 3; el-Beydâvi, Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vil, İstanbul 1296, II-25.; Fahrüddin er-Râzî, Mefâtihu'l- Gayb, İstanbul 1307, V. 752; Ebu'l-Fida, el-Muhtasar fi Tarihi'l-Beşer, Mısır 1325, I. 45.; el-Kastallânî, İrşadu's-Sârî li Şerhi Sahihi'l-Buhârî, Mısır 1304, V. 336. Yazıcızade Muhammed, Muhammediyye, İstanbul 1289, s. 73.; Müverrih Ali, Kunhu'l-Ahbâr, II. 126. Müneccim başı, Sahâifu'l-Ahbâr (Şair Nedim tercemesi) İst.1283, I.448, 514.; Şemsedin Sâmî, Kâmusu'l-A'lâm, =

Her millet, büyük şahsiyetleri kendilerinden yetişmiş göstermeyi sever. Bu sebeble, Zü'l-Karneynin, İran, Yunan veya Himyer hükümdarları olduğu söylenmiş ve onun hayat hikayesine pek çok uydurma haberler karışmıştır. Zü'l-Karneyn, Allahı seven, Allahın da kendisini sevdiği sâlih bir kuldu. Tarihçilerin ve Müfessirlerin Zü'l-Karneyn diye tanıtmaya çalıştıkları şahsiyetlerde bu vasıfları görememekteyiz. Kur'ânda bu zâtın ismi zikredilmemiş, lakabından bahsedilmiştir. Müphemâtu'l-Kur'andan olan bu meselede merci nakildir. Bu hususta re'y hiç bir mana ifade edemez. Müphemât hakkındaki haberlerin sağlam senetlerle, Peygamber ve sahabeye ulaşması gerekir. Sahih haberlerin yanında, belki ondan çok daha fazla mevzu haberlerin yer alması ve İsrâiliyât dediğimiz islâm dışı fikirlerin girmesine müsâit oluşu sebebiyle, müphemâtu'l-Kur'ân konusu, kanaatimca islâmda epeyce istismar edilmiştir.

Kur'ânı Kerim, Tevrat ve İncillerde olduğu gibi, hâdiseleri, şahısları ve yerlerini zikrederek anlatmaz. Onun gayesi, olayları bir tarihi hâdise olarak anlatmak değil, insan oğluna ibret dersi verib, onu düşünmeye sevkettir. Çok kerre müphem'in tayin edilmesinde büyük bir fâide umulmıyacağı gibi, isim zikretmeksizin, kâmil bir vasıf ile, onu yüceltmek veyahutta nakıs bir vasıfla onu tahkir etmek daha belîğdir.

Allah yüce kitabında "Ey Zü'l-Karneyn onları azaba uğratmada, yahut haklarında güzellik tarafını tutmanda, serbestsin" (el-Kehf 86) şeklinde kendisine salâhiyet verilen ve dağ kadar bir seddi bina ettikten sonra da gururlanmayıp "Bu Rabbimden bir merhamettir. Fakat Rabbimin va'di gelince, O, bunu dümdüz yapar. Rabbimin va'di bir haktır" (el-Kehf 98) gibi gayba âit garib sözleri lalettayin kimseler söyleyemez. Kendisine serbestî nimeti verilmiş olan büyük bir kimseyi, Daralar, İskenderler ve Himyer hükümdarları arasında aramaya kalkarsak istediğimiz şahsı bulmakta güçlük çekeceğimiz aşıkardır. Zü'l-Karneynin kim olduğu, gezdiği yerler, kara balçık, bulduğu kavimler, sed, Ye'cüc ve Me'cüc hepsi de müphemattan olan hususlardır. Bunların kim oldukları ve mahiyetleri mühim değil, mühim olan onlardan alınacak ibarettir.

İst. 1306, II. 926; Esat Sezâi Sümbüllük, Zülkarneyn hikâyesi, Harût ve Mârût (Bkz. Ömer Faruk Kutay) Kur'ân âyetlerine göre Ye'cüc ve Me'cüc, İst. 1950, s. 21; Elmalılı Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'ân dili, İst. 1936, IV. 3276.; Abdu'l-Kâdir Gölpmarlı, Kur'ânı kerim, ve Meâlî, İst. 1958 II. LXXX.; Mevlâna Şibli, Asrı Saâdet (Ömer Rıza Tercemesi, İst. 1928, IV. 1725.

Hadislerde Ye'cüc ve Me'cüc :

Yukarda, müphemâtu'l-Kur'ân hususunda yegâne merciin sağlam hadisler olduğunu söylemiştik. Acaba Ye'cüc ve Me'cüc hakkında hadislerde neler denmiş, biraz da bunlar üzerinde duralım.

Muteber hadis mecmualarında Hazreti Peygamberden rivayet edilmiş hadislerde Ye'cüc ve Me'cüc hakkında bilgiler vardır. Zeyneb binti Cahş şöyle demektedir: "Hz. Peygamber bir kerre, lâ ilâhe illallâh, vukuu yaklaşan şerden dolayı vay arabın haline,. Bugün Ye'cüc ve Me'cücün seddinden şunun gibi bir delik açıldı, sözlerini söyleyerek uykusundan uyandı. Ben, ya Allahın rasulü, içimizde bunca iyi kimseler varken biz helâk olur muyuz? dedim. Allahın rasulü, evet, fîsk ve fücûr çoğaldığı zaman (helâk olursunuz) diye cevap verdi"¹.

Buna benzer bir haber biraz değişik bir varyantla, yine Zeyneb binti Cahş'dan gelir: "Allahın Rasulü bir gün yüzü kıpkırmızı olduğu halde dışarı çıktı, lâ ilâhe illallah, vukuu yaklaşan şerden vay arabın haline. Bu gün Ye'cüc ve Me'cüc seddinden, şunun gibi bir delik açıldı, buyururken, baş parmağı ile onu takip eden (şahadet) parmağını halkaladı. Bunun üzerine ben: Ey Allahın Rasulü, içimizde bunca iyi kimseler varken biz helâk olur muyuz? diye sordum. Allahın rasulü, evet, fâcirlik, ahlâksızlık, zulüm gibi pislikler çoğaldığı zaman (helâk olursunuz) diye cevap verdi².

Bu iki hadisin tercümelerine, Sahihi Müslim mütercimi Mehmet Sofuoğlu, ilâve ettiği notta şöyle demektedir. "Ye'cüc ve Me'cüc beliyyesi bütün beşeriyete şâmil bir âfettir. Halbuki terceme ve izahı ile meşgûl bulunduğumuz Zeyneb binti Cahş ve Ebu Hureyre hadislerinde ise Peygamber: Yaklaşan bir fitnenin şerrinden vay arabın haline, Şu saatte Ye'cüc ve Me'cüc seddinden bir delik açılmıştır, buyurub, Ye'cüc ve Me'cücden erişecek musibeti Araba tahsis buyurmuştur. Bu tahsis, Ye'cüc ve Me'cüc beliyyesi ve bunları önlemek üzere yapılan sadden bir gedik açılması tabirleriyle hakikaten bunların kastolunmayıp, fakat buna benzer bir fitnenin pek yaklaştığı haber verilmiş oluyordu. Bu da

1 Sahihu Muslim IV. 2207 (Kitâbu'l-Fiten 52, bab 1); Sahihu'l-Buhâri IV. 367-368 (Kitâbu'l-Fiten 92, Bab 4); Müsnedu Ahmet II. 341, 529-530.

2 Sahihu Muslim, IV. 2208 (Kitabu'l-Fiten 52, bab 2); Sünenu İbn Mâce II. 1305 (Kitâbu'l-Fiten 36, bab 9, hadis no. 3953); Sahihu-I-Buhâri II. 338 (Kitâbu'l-Enbiye 60, bab 7), IV. 383 (Kitâbu'l-Fiten 92, bab 28), Sünenu't Tirmizi IV. 480 (Kitâbu'l-Fiten 34, bab 23); Müsnedu Ahmed VI. 428.

kendisi ile ilk iki halifesinin hilâfeti zamanları geçtikten sonra Hz. Osmanın şahadeti ile, o fitneden ilk kapının açıldığını ve bunu da bir takım müessif hâdiselerin takib edeceğini remz ve ihbardı. Nitekim bu nebevî ihbârın o kısmı aynen vuku bulmuştur. İkinci kısmı da Peygamberin haber verdiği gibi tahakkuk edeceğinde ona inananların hiç şüphe ve tereddüdü yoktur¹.

Yine Müslimin Sahihinde, Deccal, vâsıfları, Nevvâs b. Sem'ân tarafından anlatılırken "Hazreti Peygamber bir gün, Deccalden bahse-derken, sözü Ye'cüc ve Me'cuce getirir Onlar, her tepeden yürür geçerler. Onların öncüleri Taberiyye gölüne uğrarlar da onun suyunun hepsini içiverirler, peşlerinden gelenler ise, bir zamanlar burada su vardı diyecekler. Allahın Rasulü İsa ve ashabı da o sırada hazır bulunacaklar. Nihayet onlardan herhangi birine bir öküz başı, bugün birinizin yüz dinarından daha hayırlıdır"².

Müsnedu Ahmed b. Hanbelde, İbni Mes'uddan gelen rivayette ise şöyle denilmektedir " Ye'cüc ve Me'cüc çıkarlar ve her tepeden saldırırlar, memleketleri çiğnerler ve her önüne geleni mahvederler. İçilecek her şeyi de içerler. İnsanlar durumdan bana şikayette bulunurlar. Ben de dua ederim. Allah da onları helâk eder. Âdeta yer yüzü kötü kokuya bulanır. Sonra Allah yağmur yağdırır, hasıl olan seller onların cesedlerini denize kadar sürükler"³.

Ebû Hureyreden merfu olarak gelen bir haberde, Ye'cüc ve Me'cüc her gün seddi yıkmak ve delmek için çalışırlar. Tam delecekleri sırada güneş ışığını görürler. Biri delmeyi bırakın, yarın gelir delersiniz der. Onlar da bırakırlar. Tekrar geldiklerinde, delmeye çalıştıkları yeri daha kuvvetli bulurlar. Bu durum böyle devam eder gider. Va'dı İlahi tahakkuk edince o deliği açarlar, insanlara saldırırlar, bütün suları içerler. Onların şerlerinden, insanlar kalelere ve sığınaklara toplanırlar. Onlar oklarını gök yüzüne atarlar, geri dönen oklarını kanlanmış görürler. Dünyadakileri kahrettik, şimdi göktekilere yükseldik. Bunun üzerine Allah onlara gök yüzünden çekirge, kurt yağdıracak ve onları helâk edecek. Bunun üzerine peygamber, nefsimi yedi kudretinde tutan Allaha yemin

1 M.Sofuoğlu, Sahihu Muslim Tercemesi, İstanbul 1970, VIII. 409.

2 Sahihu Muslim (Kitabu'l-Fiten, ban 20, hadis no. 110); Süneü İbn Mâce, II. 1358 (Kitabu'l-Fiten 36, No. 4075); Tefsiru't Taberi XVII. 89-90.

3 Müsnedu Ahmed, I. 375, III. 77.

ederim ki, yer yüzünün hayvanları onların etinden ve kanından beslenirler¹, der.

Bu şekilde Hz. Peygamberden Ye'cüc ve Me'cüc hakkında daha bir kaç haber aynı minval üzere gelmektedir. Onlarda da, âyetlerde olduğu gibi, bu kavim hakkında fazla bir bilgi yoktur. Onların isimleri, mevkileri hakkında malûmat olmadığı gibi, onların sadece müfsid olduğundan bahsedilmekte ve ifsadlarını ne şekilde icra edeceklerine dâir bilgi verilmektedir. Daha evvelce zikrettiğimiz islâm dışı haberler, islâmî eserlere girmek sûretiyle, onları çok acâib bir şekilde tanımlamış, hattâ onları, yerlerini ve isimlerini verecek kadar bir gafletin içerisine sürüklemiştir.

Çeşitli İslâmî eserlerde Ye'cüc ve Me'cüc :

Tevratta ve onların tefsirlerinde acâib bir şekilde vafedilen Gog ve Magog, Kur'ândaki Ye'cüc ve Me'cüc ile aynı olarak gösterilmiş ve isrâîlî hikâyeler islâmî eserlere de girmiştir. İslâmî eserlerde, bu hususta denilenleri sıra ile nakletmeye çalışacağız. Bunların yerleri ve kimler olduğu tayin edilmeye çalışılmıştır. Şureyh b. Ubeyd, Ye'cüc ve Me'cüc üç sınıftır. Biri sedir ağacı gibi uzun, diğeri eni boyu müsavî, üçüncüsü de, bir kulağını yatak diğerini yorgan yapar ve cesedlerini örterler, demektedir². Ebu Said el-Hudrî, Peygamberden naklen” onlardan bir kimse kendi sulblerinden bin erkek gelmedikçe ölmez” der³. İbn Abbas,” “Onlar Zü'l-karneyn seddinin arkasında iki ümmettir”⁴. Vehb b. Münebih, Zul-Karneyn rumdan bir recüldür. Kendisinden başka çocuğu olmayan bir ihtiyarın oğludur. İsmi de İskenderdir. Allahın salih bir kulu olduktan sonra, çeşitli beldelere gitmiş, arzın ortasına geldiğinde, cinnilerden, sâir insanlardan olan ye'cüc ve Me'cüce rastlar. Daha sonra doğuya

1 Müsnedu Ahmed II. 510-511.; Tefsiru't-Taberi XVI. 21 (et-Taberi, Huzuyfe b. el-Yemândan, o da, Hz. Peygamberden naklen, kıymet alâmetlerini sayarken, Ye'cüc ve Me'cüc hakkında aynı habere temas eder. Tefsirut-Taberi XVII. 87 Yine buna benzer bir haber Ka'bu'l-Ahbardan gelmektedir. Bkz. Aynı eser. XVII 89). İbn Kesir, Ebû Hureyreden gelen bu haberlerin isnadı cidden kuvvetlidir der. Fakat metinde, âyetin zâhirine muhalefet olduğu için, belirsizlik olduğunu söyler. Ka'bu'l-Ahbar da buna benzer bir haber rivayet etmiştir. Muhtemelen Ebû Hureyre bunu Ka'bdan almış olabilir. Zira o, Ka'bın meclisinde çok bulunur, onunla oturur kalkardı, denilmektedir. (Tef. İbn Kesir III. 105). (Aynı mealde, onların vasıflarını bildiren haberler için bkz. (İbn. Kesir, III. 105-106, 195-196).

2 Tefsiru't-Taberi, XVI.22.

3 Aynı yer.

4 Aynı eser XVI. 16.

doğru Türkler tarafından kesilmiş yollara geldi. Salih insanlardan bir grub ona, ey Zül-Karneyn, şu iki dağın arasında Allahın mahlûkatından bir grub var ki, ekserisi insana bir kısmı da hayvana benzer. Ot yerler, vahşi hayvanlar gibi bulduklarını parçalarlar, yılan ve akreb gibi her türlü haşerâtı yerler”¹. Yine Vehb b. Munebbih “kitâbu’t Ticân fi Mulûki Himyer” adlı eserinde, Zül karneynin Ye’cüc ve Me’cüc beldesine gittiğini, onlarla mukatele ettiğini, sonra onları Ermeniyede terkettiği için, kendilerine Türk ismi verildiğini kaydeder². Abdullah b. Selâm “Onlardan biri geriye bin kişi bırakmadıkça ölmez”³ demektedir, Amr el Bukâlî’de” İnsanlar on kısma ayrılmıştır, bun 9/10Ye’cüc ve Me’cüc olup diğer insanlar bir cüz’ü teşkil etmekte”⁴ olduğunu söylemektedir. İbn Cüreyc, Onların, Zül-Karneyn seddi arkasında iki ümmet olduğunu söyler⁵. et-Taberi, Nuh Peygamberin zürriyetinden bahsederken, Vehb b. Münebbihden nakledilen heberde, Nuhun oğlu Sam, Arab, Fars ve Rumun babası, Hamın ise Sudanlıların, Yafes ise Türk, Ye’cüc ve Me’cücün babası olduğunu Ye’cüc ve Me’cüc’ün Türklerin amcaı oğlu olduğunu kaydeder⁶. Yafesin oğulları sayılırken, onların Türk ve Hazer topraklarının doğusunda olduğu kaydedilir⁷. Said b. Müseyyibden gelen bir haberde, Nuhun üç oğlu sayılırken, Samdan olan Arap, Faris ve Rûm, Yafes evladı olan Türk, sakalibe, Ye’cüc ve Me’cücden hayırlıdır. Bunlardan hiç biri, Hâm oğulları olan Kıbt, Sudan ve Berberden daha hayırlı olmadılar, demektedir. Damra b. Rebia, İbn Atâdan o da babasından rivayet ettiğine göre Hamın çocukları siyah, Yafes evlâdları büyük yüzlü, küçük gözlü, Samın çocukları ise, güzel yüzlü ve güzel saçlıdır⁸. Müfessir Taberi, Ye’cüc ve Me’cüc hakkında söylenen çok çeşitli fikirleri nakleder, Kendisi ise, onlar milletlerden hapsedilmiş iki millettir der. O, milletin cin siyetini tayin etmez, Hattâ tarihinde Türk, sakalibe, Ye’cüc ve Me’cüc şeklinde bir sıralama yaptığına göre, Türklerin tamamen Ye’cüc ve Me’cücden ayrı olduğunu ortaya koymaktadır⁹.

1 Tefsiru’t-Taberi, XVI. 17-21.

2 Vehb. b. Munebbih, Kitâbut- Tican, 28 b (yazma, Britsh Museum or. 2901).

3 Tefsiru Abdirrazzâk (Ankara, İsmail Sâib ktp.) ktp.) 59 b.; Tefsiru’t-Taberi, XVII. 88.

4 Aynı eser, 59 b; aynı eser, XVII. 89.

5 Tefsiru’t-Taberi XVII. 89.

6 Târihu’r-Rusûl ve’l-Mülûk, Brill 1879-1881, I. 211.

7 Aynı eser I. 218.

8 Aynı eser I. 223.

9 Tefsiru’t-Taberi XVI. 15-23, 87-91.

el-Ya'kubî tarihinde, Nuhun oğlu Yafesden bahsederken, Onun şarkla garb arasına indiğini ve beş oğlu olduğunu, Me'cücden, Ye'cüc ve Me'cüc meydana geldiğini, onların da arzda şer olduklarını, söyler¹. Yahya b. Sellâm, tefsirinde, onlar arzı dolaşır ve ifsad ederler, dedikten sonra, onların Âdem evlâdı dışında olmadığını söylemektedir². Yunus b. İshâk o da babasından naklen, bana baliğ oldu ki, Onlar Ye'cüc ve Me'cüc oğulları olan Türklerdir³.

İhvanı Safa Risalelerinde, Beşinci iklimden bahsedilirken, onun hududları Doğudan başlatılıp Ye'cüc ve Me'cüc beldesinin ortası ile Türk beldelerinin ortasından geçer. Yedinci iklimden bahsedilirken, bu bölgenin Ye'cüc ve Me'cüc bilâdının Güneyini teşkil ettiği söylenir⁴. İbn Hordazbih, el-Mesâlik ve'l-Memâlik adlı eserinde, el-Vâsık Billah'ın rüyasında gördüğü Zülkarneynin yaptığı seddi tetkik için Sellâm at-Tercümanı bir heyetle gönderdiğini ve Ye'cüc ve Me'cücü dağın üstünde gördüklerini, kara bir rüzgar esip onları câniblerine attığını ve boylarının bir buçuk karış olduğunu söyler...⁵ Ebu'r-Reyhân Muhammed b. Ahmed el-Birûni de, Zülkarneyn ve Sed meselesini incelerken, Ye'cüc ve Me'cüc temas eder. Coğrafya Mesalik ve Memalik kitaplarının, bunların yerlelerini göstermek hususunda gösterdikleri gayreti anlatır ve onların 5. ci ve 6. cı iklimlerde yaşayan Doğu Türklerinden bir sınıf olduğunu söylediklerini kaydeder. Bununla beraber, Muhammed b. Cerir et-Taberi ve İbn Hordazbih'in Ye'cüc ve Me'cüc haklarında onların doğuda değil Hazer civarında daha doğrusu Kuzey batıda oldukları görüşünü savunurlar ve bunların Bulgarlar ve Sevar'lar olacağını söyler. Bu iki kavimin de Sed'den bahsetmediklerini ileri sürerek, bu gibi delillerle Zu'l karneyn hakkında sağlam bir neticeye ulaşamayacağını ifade etmeye çalışır⁶.

ez-Zamahşerî; Ye'cüc ve Me'cüc Yafes oğullarındandır, denilir ki, Ye'cüc Türklerdir, Me'cüc ise el-Ciyl ve ed-Deylemlilerdir. İnsanları yediklerini, İlk Baharda çıkıp yeşil bir şey bırakmazlar, onlar katı ve şiddetli ezâdan başka birşey ilka etmezler. Onlardan bir kimse kendi nes-

1 Tarihu Ya'kubi, Nefes 1358, I.9.

2 Tefsiru Yahya b. Sellâm, Tunus Abdeliyye Kütüphanesi, 36 b, 37 a.

3 Aynı tefsir, 20 b, 37 a.

4 Resâili İhvanı Safa, I. cild, 4. cü Risale s. 127-128.

5 İbn Hordazbih, el-Mesâlik ve'l-Memâlik, j. Brill 1889 (M.J.De Goeje) s. 162.

6 el-Birûni, el-Asaru'l-Bâkiyye an Kuruni-Hâliye, (Dr. C. Eduard Sachau tarafından neşredilmiştir). Leipzig, 1923, p. 36-42.

linden olan bin kişi eline silâh almadıkça ölmez, onlar iki sınıftır, bir kısmı uzun, bir kısmı da kısadır¹. Bu şekildeki haberleri İbn Adiy mevzu addetmiş ve İbnu'l-Cevzi onları mevzuatında zikretmiştir². ez-Zamahşeri, onları insan cinsinden iki kabile olarak kabul eder ve insanlar on cüzdür, onların 9/10 nu Ye'cüc ve Me'cüc teşkil eder, demektedir³.

İbn Kesir, Ye'cüc ve Me'cüc nesli ve kültürü yok eden fesadçılardır der. Âdemden çıkan meninin toprağa dökülmesiyle yaratılmış olduğunu söyleyen haberi tenkid ederek onu çok garib bulur ve nakli ve aklı yönden bunu teyid edecek bir delilin bulunmadığını söyler. Burada ehli Kitabın naklettiklerine de itimat câiz olmadığını kaydeder. Onlar seddin arkasında terkolundukları için Türk diye tesmiye olunduklarını kaydeder⁴.

Nesefi Tefsirinde, Ye'cüc ve Me'cüc kelimesi sarfdan menedilmiş iki acemi isimdir, Her ikisi de Yafes oğludur. Veya Ye'cüc Türkler, Me'cüc ise el-Ciyl ve Deylemdendir⁵. Tenviru'l-Mikbas'da, Onlar arzı ifsad ederler, yaş olanları yerler, kurularını da götürürler, evlâdlarını öldürürler, insanları yerler. Ye'cüc ve Me'cüc Yafes oğullarından iki recüldür. Çokluklarından dolayı onlara Ye'cüc ve Me'cüc denmiştir⁶.

Fahrudin er-Râzî, Bu iki şeyin hangi kavim olduğunda ihtilâf edildi. Denildi ki bu ikisi Türklerdir. Yine denildi ki, Ye'cüc Türklerdir. Me'cüc ise el-Ciyl ve Deylemlilerdir. Sonra bu insanları, kısa boylu, küçük cüsseli ve bir karış boyunda vafsettiler, bazıları da uzun boylu, büyük cüsseli, uzun tırnaklı, yırtıcı hayvan dişli olarak vaffederler. Onların arzı ifsad edişlerinde de ihtilâf olundu. Denildiki onlar, insanları katlederler, insan eti yerler, ilk baharda çıkıp etrafta hiç bir şey bırakmazlar. Hülâsa olarak, fesaddan kastolunan şunlardan biri olabilir. Doğrusunu Allah bilir⁷. er-Râzî, onların insan cinsinden iki kabile olduğunu, on cüz olan insanların dokuzunu onlar teşkil ettiğini kaydeder⁸.

1 ez-Zamahşeri, el-Keşşaf, el-Kahire 1373/1953, II. 583.

2 Aynı yer, dip not, 2.

3 Aynı eser III. 106.

4 Tefsiru İbn Kesir, el-Kahire 1373. III. 106.

5 en-Nesefi, Medâriku't-Tenzil Hakaikut-Te'veil, Mısır, Matbaatu İsa el-bâbî'l-Halebî, III. 25, 89.

6 el-Firuzâbâdî, Tenviru'l-Mikbâs min Tefsiri İbn Abbas, Mısır 1316, s. 188.

7 Fahuddin er-Râzî, Mefâtihu'l-Gayb, İstanbul 1307. V. 757.

8 Aynı eser, VI. 195.

Ebü Hayyan, Ye'cüc ve Me'cüc, Âdem oğludur ve iki kabiledir. Onların Yafes b. Nuh oğulları olduğu söylenir. Ye'cüc Türklerdendir, Me'cüc el-Ciyl ve Deylemlilerdir. es-Süddî ve ed-Dahhâk, onların Türk olduğunu söylerler. Seddin arkasında kaldıkları için kendilerine Türk denildi, adedleri hususunda ihtilâf olunur. İfsadları, insanları yemeledir denir. İfsad katil ve zulümdür . . .¹

et-Tabressi, Yecüc ve Mecüc iki kabiledir, Vehb ve Mukatil, onlar Türklerin babaları olan Yafes oğullarındandır, es-Süddî ise, onlar Türk-tür. Ka'bu'l-Ahbar onlar Âdem oğullarından nadir kimselerdir, der. Ona göre, Âdem A.S. ihtilam olur, nutfesi toprağa dökülür. Allah Taâla bundan Ye'cüc ve Me'cüc yaratır. Onlarla baba cihetinden bir benzerlik vardır. Ana cihetinden böyle bir şey bahis konusu değildir demektir².

el-Kurtubî, Ye'cüc ve Me'cücün ifsadlarında ihtilâf olduğunu söyledikten sonra, şu haberleri nakleder. Said b. Abdilaziz, ifsaddan maksad insan eti yemeleridir. Bazıları da onların ifsadı, beşer tarafından malûm olan zulüm ve katl gibi şeylerdir. Ka'bdan naklen, Âdem'in ihtilamı hâdisesi, Süddî ve Dahhaktan naklen de Türkler olduğunu, Süddî ve Kata de'den naklen de, Seddin arkasında bırakılmış olmalarından dolayı Türk ismini aldıklarını kaydeder³.

Ebü Hanife ed-Dineverî, el-Ahbâru't-Tivâl adlı eserinde, İskender Çin hükümdarını sulh ile yola getirdikten sonra, oradan Allahın kitabında Ye'cüc ve Me'cüc diye bahsettiği bir kavme döndü, Bu milletin cinslerinden sordu. Kendilerine Ye'cüc ve Me'cüc dendiği, zırlı ve evlerinin köprülü olduğu söylenir⁴.

el-Hâzin, onlar Nuh oğlu Yafes evlâdıdır. Türkler de onlardır. Zü'l-Karneyn onlardan bir guruba sed çektiği için, diğer bir kısmı hâriçte bırakıldıklarından Türk ismiyle tesmiye olunmuşlardır. ⁵ el-Âlûsî, Yahudî Ahbarının rivayetine göre Ye'cüc ve Me'cüc en uzak şimaldedirler, onlardan başka kimse orada yaşamaz. Ye'cüc ve Me'cücün el-Hazer ve Türkler olmasına tarihçiler muhaliftirler. Tarihçi-

1 Tefsiru Bahri'l-Muhit, Mısır 1328, VI. 163.

2 Mecmau'l-Beyân fi Tefsiri'l-Kur'ân, Tahran 1373, VII. 494.

3 el-Câmi li Ahkâmi'l-Kur'ân, Kâhire 1360/1941, XI. 55-58.

4 el-Ahbâru't-Tivâl, el-Kâhire 1960, s. 37.

5 Lübâbu't-Te'vil, Mısır 1317, III. 244-245.

ler indinde seddin yapıcısı Kisra Nuşirevân veya İsfendiyar olduğu söylenir¹.

Kâtib Çelebi, Ye'cüc ve Me'cüc ve Seddi Zül-Karneyn Kur'ânı Azimuşşanda mezkûr olup, müfessirler Ye'cüc ve Mecüc esnafı kavmi Türkten aksayı mamurede sâkin bir sınıftır. Kesiru'l-Kâme, kulakları büyük vahşi insan şeklinde bahaim gibi olup munatı arzı Türkdendir . . . Kâtib Çelebi Zül-Karneyni İskender olarak kabul etmez. Onun Hz. İbrahim zamanındaki Himyer meliki olduğunu, ve her ikisinin Mekke'de karşılaşmış olduklarını söyler².

İbn Hacer el-Askalâni, . . . Onlar Âdem evladındandır. Denildi ki onlar Türklendir, bunu Dahhak söyledi. Yine denildi ki Ye'cüc Türklendir, Me'cüc de ed-Deylemlilerdir. Ka'bdan rivâyete göre onlar, anneleri Havvasız olarak dünyaya gelmiş Adem oğludur . . . Ye'cüc ve Me'cüc birer ümmettir, her ümmet 400 bin adettir. Onlardan bir adam kendi sulbünden bin kişi silâh taşıdığını görmedikçe ölmez, denilen bu haberi cidden zayıf bulmakta, hattâ hadisin mevzu olduğunu söylemektedir. İbn Ebi Hâtim de buna münker demiştir. Bazı haberlerde Ye'cüc ve Me'cüc kadınları diledikleriyle cima ederler denilmektedir. Zaten Zeyneb hadisinde geçen el-habs lafzı, zina veledi zina, füsûk, fücûr ile tefsir edilmiştir. Şerir kötü amelinde ısrar ederse ve onu ifşa ederse fesad umumileşir. neticede bu işi az yapan da çok yapan da helâk olur. Sonra herkes niyeti üzere haşrolunur, (demektedir)³.

Seyyid Kutub, Ye'cüc Me'cüc kimdir? Şimdi onlar nerededir? Onların hâdiseleri ne zaman oldu veya ne zaman olacak? Bütün bunlara cevap vermek güçtür. Onlar hakkında Kur'ân ve bazı sahih haberlerden başka bir şey bilmiyoruz. Kur'ân da Zül-Karneynin anlatıldığı mahalde "Rabbımın vadi geldiğinde . . ." diye başhyan nasda zaman tahdid edilmemektedir. Allahın Va'di seddi yıkmaktır. Enbiya sûresindeki "Nihayet Ye'cüc ve Me'cüc (seddi) açılıpta . . ." âyetinde ise, onların çıkış zamanı hududlandırılmamaktadır. Bu beşerî bir hesap değil ilâhî bir hesabdır. Bu milyonlarca sene ve asırlar olabilir. Beşer onu çok uzun bir müddet gibi görür, halbuki o Allah indinde kısadır. Hazreti Peygamberin rüyasını, Moğolların arab mülkünü ve Abbâsî hilafetini

1 Ruhul-Maânî, Bulak 1301, V. 137.

2 Kitâbu Cihannuma, İstanbul 1145. s. 377-378.

3 Fethul-Bârî bi Şerhi Sahihîl-Buhârî, Matbaatu'l-Hayriyye 1329, XII. 86-90

yıkması ile yorumlamanın mümkün olabileceğini de ihtimaller içinde tutmaktadır¹.

Şeyh Hüseyin el-Cisri, küçük bir risalesinde, Yecüc ve Me'cüc dünyanın neresindedir? şeklinde sormakta, sonra da, dünyada bu isimde bir kavme rastlamadığını, onların vasıfları dikkate alınrsa, dünyanın en kısa insanların kutuplar bölgesinde yaşayan Eskimolar, en uzun insanların da Cenub Kutubuna yakın Patagonyalılar olduğunu söyleyerek, bu iki kavmin kutup sakinleri olduğunu ileri sürmektedir².

Vâni Mehmed Efendi (Ö.1096 /1685), Osmanlı Medresesinin tassubunakarşı çıkan ve konumuz olan davayı seleflerine nisbetle başka açıdan müdafaa eden bir zattır. Arâisu'l-Kur'ân ve Nefâisu'l-Furkân adlı Mevize kitabında, Oğuz Hanın, Zü'l-Karneyn olduğunu söyler. Türkler, Kur'ânda bahsi geçen Zü'l-Karneyden maksad Oğuz Hân olduğunu söylerler ki, bu hususta tereddüdü mucib olacak bir nokta yoktur. Arap müfessirlerinin, Ye'cüc ve Me'cücün Türkler olmalarını söylemelerine mukabil, Vâni Mehmed efendi, yukarıdaki ifadesiyle, aksini iltizam ederek Ye'cüc ve Me'cüce karşı demir ve bakırdan bir bir sed yaptıran Zülkarneyni türkleştirmiştir³.

Ye'cüc ve Me'cüc Kelimelerinin Menşei :

Ye'cüc ve Me'cüc kelimelerinin menşeiini bir asla dayandırmak ta güç bir iştir. Dilciler bu kelimenin menşei hakkında geniş ihtilâfa düşmüşlerdir. Bu iki kelimenin asılları hemzeli midir? hemzesiz midir? Yedi kıraat imamından sadece Asım hemzeli olduğunu söylemiştir. el-A'meş ve Ya'kub da hemzeli okumuşlardır. Geri kalan imamlar hemzesis olarak kabul etmişlerdir. el-Ferra, bunun Benu Esed dili olduğunu söylemiştir. Hemzeli olarak kabul edenler el-Ecic, ateşin alevlenmesi, el-İcâc ise tadında acılık ve tuzluluk olan suya denir. Teeccüc ise ateşin kendi kendine tutuşup alevlenmesine denir. el-Kisâi ise, Ye'cüc kelimesinin, "teeccücün nâr'dan alındığını, hareketindeki süratten dolayı böyle tesmiye edildiğini, Me'cüc ise Mevcu'l-Bahr'den alınmıştır, der. Bu kelimelerin yeece ve Mecece'den müştak olduğunu söyleyenler olduğu gibi, bu kelimeleri arapça olmayıp a'cemî olduğunu iddia edenler

1 Fi Zılâli'l-Kur'ân, XVI. 15.

2 Müellifin Trabluşşam gazetesinde neşredilen arapça makalesi Mehmed Tevfik tarafından türkçeye çevrilmiş ve Ye'cüc ve Me'cüc adı altında 1327 tarihinde İstanbul'da basılmıştır.

3 İsmail Hâmi Dânişmend, Türklük ve Müslümanlık, İstanbul 1959. s. 132-133.

de vardır. Bunlar devamlı hareket ve dalgalanma halinde olduklarından alevli ateşe veya fırtınalı denize benzetilmişlerdir. Diğer yönden bu milletin hareketlerinin şiddetinin ifade ettiği fenalık ve acılık, tuz acılığına benzetilmektedir. Veyahut deve kuşu nasıl hızlı koşarsa, Ye'cüc de düşmanını hisseder etmez üzerine hızlı koştuğu için, ona benzetilmiştir. et-Taberi de hemzesiz olarak okur¹. Avrupalı müsteşlikler, bu iki kelimenin menşeinin İbrani ve Süryaniceden geldiğini, iddia etmekte-dirler².

Ye'cüc ve Me'cüc hakkında kıymetli bir araştırma yapmış olan Musa Carullah Bigi, bu iki kelimenin aslının Yunanca olduğunu söyler. Ye'cüc, Teos ve Agos kelimelerinden teşekkül eden Demagog kelimelerinin arapçaya geçmiş şeklidir. Demagog önceleri şahsının arzusunu, nefsinin ihtiyaçlarını kendi çıkarı uğruna, milleti sevk ve idare eden demektir. Sonraları müfsidlik manasına, halk dalkavuğu manasına kullanıldı. Teagog ise İlahları, şahsî garzları yolunda sevk etmek, heva ve heveslerine mübtela, kibirli, merhametsiz ve fesad çıkaran manalarına gelir³.

NETİCE

Görüldüğü gibi Kitabı Mukaddeste, Allahın emirlerini tam olarak yerine getirmeyen ve ona karşı isyan eden yahudileri korkutmak ve onları doğru yola getirmek maksadıyla dehşet ve kuvvete sâhip bir milletten ve onların reislerinden behsedilmektedir. Şunu da bilmek gerekir ki, eski devirlerde dünyanın her tarafı meskûn olmadığı gibi, her taraf da bilinmiyordu. Anadolu, Yunan, Roma, Mısır, Arabistan, İran bilinmekte, Çin ve Hindistanın içleri, Kafasyadan itibaren Kuzey ve Sibiryaya, Amerika ve Okyanusya insanların meçhulü idi. Medeniyetler bilinen bölgelerde gelişmişti. Kısacası o gün dünya bu güne nisbetle dar bir bölgeden ibaretti. Filistinin Kuzeyinde, Şuriye, Anadolu ve Kafkasya çeşitli ırklara mensûb çeşitli milletlerin cevelengâhı olmuştu. Göçebe halinde yaşayan Orta Asya kabilelerinin de cevelengâhı olan bu bölgeler, Kitâbı Mukaddes müfessirlerince, Türklere ve Türk ırkına mensûb ka-

1 Bu konuda fazla bilgi için bkz. Lisanu'l-Arab, Beyrut 1374, II. 206-207; Sihah el-Cevheri, Mısır 1376, I. 297-298; Tâcu'l-Arus, Mısır 1311, II. 3-4; Ez-Zamahşeri, Esâsu'l-Belâga, Mısır 1327, I. 6; Mefâtihu'l-Gayb V. 756; Tefsiru Bahri'l Muhit VI. 163.; Tefsiru'r-Nesefi III. 25; el-Keşşaf, II. 583; Tefsiru'l-Kurtubî, XI. 55; Tafsiru t-Tabressi VII. 492.

2 A. Jeffery, The Foreign. p. 289.

3 Yecüc, Berlin 1933, s. 32.

vimlere atfedilmiştir. Kuvvetli ve cengâver olan Türklerden sadece İranlılar ve Avrupahlılar korkmamış, Yahudiler de aynı korkuya kapılmışlardı. İnsan psikolojik bir hal olarak, korktuğu şeyleri çok çeşitli şekillerde tahayyül etmeye mütemâyildir.

Kitabı Mukaddes'de Ye'cüc ve Me'cüc kuvvetli bir kavim ve onların yeri uzak Şimal olarak gösterilir. Bunların kim olduğunun daha fazla bir beyanı yoktur. Uzak şimalden maksad, o gün için bilinen İran ve Anadolu'nun Kuzey tarafları olan Kafkasya mı? yoka o gün için bilinmeyen Kuzey bölümleri mi? olduğu hususunda da sarahat yoktur. Kitabı Mukaddes müfessirlerinin eski coğrafya kitaplarında ki haritalarda Türklerin anayurdları olan bölgeler Ye'cüc ve Me'cüc diyarı olarak gösterilmiştir. Bunlar islâmî eserlere kadar girmiş ve dünyanın iklim bölgeleri gösterilirken, Orta Asya bölgesi Ye'cüc ve Me'cüc memleketi olarak zikredilmiştir. Bütün bunlar Kitabı Mukaddesteki metinlerin muhayyel bir şekilde tefsir edilmesinden çıkarılmıştır.

Yuhannanın vahyi, kısmındaki metinden anlaşıldığına göre, şeytanın kışkırtmasıyla, Yahudilere saldıracak olan, dünyanın bütün milletleri Ye'cüc ve Me'cücüdür. Bu da isyankâr ve âsi Yahudileri terbiye etmek maksadıyla, Allah onların üzerine bütün milletleri zaman zaman sevkedecektir. Kuvvetli düşmanın şiddetli pençeleriyle Yahudiler yola geldikten sonra, Yehova (Yahudilerin Allahı) Yahudiler uğruna bütün milletleri kurban edecektir. Bu gün kendini açık bir şekilde gösteren Siyonizmin, dünya Emperyalizminin temeli buraya dayanır. Burada garib olan taraf, zikredilen bu hususlar, sadece Yahudi havralarında değil, Hristiyan kiliselerinde de okunur durur ve her sene milyonlarca basılan Mukaddes Kitapları dünyanın her tarafına dağıtılır. Halbuki, insanlık, Yahudilerin egoist tabiatlarını, kendilerinden gayrı olan insanlara saygısızlıklarını biraz düşünse, onların gayelerini anlamaması mümkün değildir.

Kur'ânı Kerimin iki âyetinde zikredilen Ye'cüc ve Me'cücü, rivayet meftunu olan ekseri müfessirler, Kitabı Mukaddesin ve Onların müfessirlerinin sözlerini, kâhin ve şâirlerin hayal kuvvetiyle ortaya koyduklarını, halkın korku vehmiyle uydurdukları masalları, İsrâiliyat namı altında nakletmişleridir. İslâm dinine bir çok dinlerin hurafeleri İsrâiliyat adı altında girmiştir. İslâmiyetin zûhurundan itibaren ihtida eden Yahudiler ve diğer din sâlikleri, Kitabı Mukaddesin, Kur'ânı Kerimle müstereken behsettikleri neseb ve târihî hâdiseler de, islâmî ilimler ve

bilhassa tefsirde derin tesir icra etmişler, bunun neticesi olarak ta pek çok müfessir, israiliyâtı aşırı bir şekilde tekrarlamışlardır. Ahdi Atik nebilerinin sözleri, Yuhannanın rüyaları, Yahudilerin vehimleri, Hristiyanların cehaletleri gibi haller, Kur'ânı Kerim âyetlerine hâkim olup, onları izah edemez, böyle bir durum Kur'âna tecâvüzdür. Zaten Ye'cüc ve Me'cücün geçtiği iki âyet dikkatle tetkik edilecek olursa, sıfat olarak fesadçı anlamını açıklamaktadır. Ye'cüc ve Me'cücün cinsiyetleri, zamanları ve mekânları tayin edilmediğine göre, Bunlar yer yüzünde her yerde ve her millette olabilir. Bunu Türklere hamletmek hata, gaflet ve cehaletten başka bir şey değildir.

Türkler, İslâm dininde kendi manevî benliklerini buldukları için müslüman olmuşlar ve bu dini kabul ettikten sonra da, onu müdafaa için en büyük cehd ve gayreti göstermişlerdir. Onlar hiç bir şey yapmamış olsalar dahi, Sünniliği, Şiiliğin istilâsından korumaları; haçlı ordularına karşı, islâmı savunmaları ve İslâmiyet için en büyük tehlike olan Doğu Roma İmparatorluğunu ortadan kaldırıp, Avrupa ortalarına kadar İslâm bayrağını dikmeleri, kâfi bir hizmet sayılırdı. Avrupada islâm dini yerine, Türklerin dini şeklinde bir ifadenin kullanılışı, Türklerin islâma hizmetlerinin en mühim delilini teşkil eder. Türk ırkının Asya ve Avrupadaki istilâlarının husule getirdiği umumi dehşet, mağlub milletleri, bu istilaları hep ye'cüc ve Me'cüc akınlarıyla tefsir ve te'vil etmeye sevketmiştir. Yahudi ve Hristiyan müfessirler Türk ırkının ilk atasını tayin etme hususunda, Kitabı Mukaddes fıkralarıyla, Türk tarihinin muhtelif inkişafı arasında bir takım münasebeter kurmaya çalışmışlardır. Ye'cüc ve Me'cüc Türkler olduğunu ilk söyleyenler de Ahdi Atik müfessirleri olmuştur. Milâdî birinci asrın meşhur yahudi tarihçisi Josephe Fleavius (37-95), Ye'cüc ve Me'cüc isminin muhatabı Kafkasya Kuzeyindeki İskitler olduğunu söylemiştir. Hristiyan-Latin edebiyatı, umumi insan tipinden büsbütün ayrı muhayyel bir tip ortaya çıkarmışlar, yamyamlık ve canavarlığı da ilâve ederek, bu muhayyel Ye'cüc ve Me'cücü, Türk ırkına mal etmişlerdir.

Müphemât ilminin kaynağının sağlam rivayetler olduğunu söylemiştik. Hz. Peygamberden Ye'cüc ve Me'cüc hakkında gelen sahih hadis mecmualarındaki haberlerde de, cinsleri, yerleri ve zamanları hakkında fazla bir bilgiye rastlanmamaktadır. Hadislerin ekseriyetle ifade ettiği mana, onların müfsid, ahlâksız ve fücûru artırıcı oluşu yer almaktadır.

Kur'ân ve Hadislerde, cinsleri, yerleri ve zamanları bildirilmeyen Ye'cüc ve Me'cücü, müfessirler ve bu konuya temas eden islâm müellifleri çoğunlukla isrâîli hikayeleri bir tenkid süzgecinden geçirmeksizin nakletmişler, bu, ırkçılık ve milletçilik tassubunu körküklemek isteyen ve Türklerin İslamiyetteki büyük hizmetlerini çekemiyenler için, bulunmaz bir ganimet olmuştur. Asıl üzülmeyecek acı taraf, Türkler aleyhine uydurulan bu garazkârane efsaneler, arab medresesinden Türk medresesine de intikal etmiş, bu efsaneler birer dinî hakikatmış gibi Osmanlı medreselerinde de tekrarlanmış ve bunu tenkid eden bir kaç âlimi de, İslâm vahdetine hâlel verecek bir tefrikacılıkla ve diğer milletlere karşı aşırı bir taassubla itham etmişlerdir. Tarih, Hun, Cengiz, Hulagu ve Timur istilâlarından bahseder. Galibler için hoş görünen bu fetihler, Yahudi kâhinlerinin, Hristiyan kilise tarihçilerinin hayalleri, Orta Çağda Avrupada din namı adı altında girilen İnsanlık dışı vahşet hareketleri kadar vahşi olamaz. O devirde Engizisyonun insanları inleten vahşeti, Hristiyan âleminin son asırlarda tatbik ettiği misyonerlik ve sömürgecilik hareketlerini, yirminci asır medeniyetinde insanları yok eden cihan harplerine, Komünizmin insanlık dışı Jenosid (bir milleti toptan yok etme, katletme) hareketlerini gördükten sonra, Ye'cüc ve Me'cüc Türklerdir demek, aşırı bir saflık, gaflet ve kasıttan başka bir şey olamaz. Vaktile kuvvetli olan ve çeşitli milletleri korku ve dehşet içinde bırakan Türkler, Ye'cüc ve Me'cüc olsalardı, her halde bu gün milyonlarca ırkdaşımız komünizm Ye'cüc ve Me'cücülüğünün zulmü altında toptan yok olma durumuna düşmemeleri gerekirdi.

Rivayet meftunu olmayan, aşırı ırkçılık tassubundan kendini koruyabilen kimseler, Türklerin İslâm âlemindeki hizmetlerini çok güzel bir şekilde ortaya koymuşlardır. Türklerle Arabların ilk teması, Hz. Ömer'in son senelerinde İran devletinin ortadan kalkmasıyla, Horasan ve Maverannehirde, vukua gelmiş, daha sonra halife Mansûr (Ö.158 /775)

1 Kaynaklarda türklerin seciyelerinden ve yaşayışlarından bahseden eserler hakkında bkz. Ahmed b. Fadlan, er-Rihle, Leipzig 1939 (Zeki Velidi Togan tarafından neşredilmiştir. eserin Türkçe tercümesi, Dr. Lütü Doğan tarafından yapılmıştır. (İlahiyat Fak. Dergisi, Sene 1954, s. I-II, s. 59-80); Ebu'Alâ Muhammed b. Hassûl (Ö. 450/1058) Tafdîlu'l-Etrâk, Belle-ten, IV. Sayı 14-15; İbn Hordazbih, Kitâbu'l-Mesâlik, ve'l-memâlik, Leiden 1889, s. 162; yakut, Mu'cemu'l-Buldân (Türkistan Maddesi: İbn'l-Esir, el Kamil fi't-Târih; el-Câhiz, Hilâfet ordusunun menkıbeleri ve Türklerin faziletleri; İsmâil Hâmi Dânişmend, Türklük ve Müslümanlık; Şerafeddin Yaltkaya, Türklere dâir arapça şiirler (Türkiyat Mecmuası V. 307-326).

devrinde, Türklerin devlet hizmetinde kullanıldığını görmekteyiz¹. Harun er-Reşid devrinde, halifenin muhafız taburunun bir kısmı Türklerden teşekkül etmekte idi. Me'mun ve Mu'tasım devirlerinde, Türkler hilâfet ordusunun en mühim kısmını teşkil etmekteydiler. Dr. Ramazan Şeşen, neşrettiği Câhızın eserinde, Köprülü kütüphanesinde bulduğunu söylediği bir coğrafya kitabında, Türklerden bahsedilirken, orada entesan bir hususa temas edildiğini görmekteyiz:

Tokuz oğuzların (Uygurların) memleketleri:

Burası Çin seddi ile sınırlı olan büyük bir memleketdir. Uygurların geniş bir ülkesi, büyük bir ordusu vardır. Onlar dokuz kabileden müteşekkildirler. Hükümdarlarının senenin günleri sayısınca 360 tane cariyesi bulunur. . . . İçkileri üzüm şirasındandır. Halk hükümdarı ancak senede bir gün görebilir. O gün hükümdar çıkacağı sırada yollar ve sokaklar insanla dolar. İnsanlar yolların iki tarafına sıralanır. Hükümdar sarayından çıkınca, veziri atının dizginini tutar. Halk onu görünce secde ederler. . . . Elbiseleri çin ipeklerindenidir. Kıyafetleri Çin halkının kıyafetleri gibidir. Hükümdarın kuşandığı bir altın kemeri vardır. Onlar esirlere iyi muamele ederler ve onları öldürmezler. Mani dinine mensubdurlar. Hükümdarları seddin başına kabileler tayin etmiştir. Bu kabileler seddi bakleyip, Ye'cüc ve Me'cüc, seddin yapımının devam ettiğini zannederek, harekete geçmemeleri için çekiçlerle sedde vururlar. Uygurların memleketinde yer yüzünün en yüksek dağı bulunmaktadır. . . .”

Burada, Uygurlar, Çin seddi arkasına Ye'cüc ve Me'cüc olarak vasfettikleri Çinlileri beklemektedirler. Sümmame b. Aşras: “Türklerin elinde bir müddet esir kaldım. Onlar gibi, insana ikram ve taltifte bulunanları görmedim” demektedir².

Bilhassa el-Câhız, Türkler hakkında şöyle demektedir: Türkler yaltaklanma, yaldızlı sözler, münafıklık, kovuculuk, yapmacık, yerme, riya, dostlarına karşı kibir arkadaşlarına karşı fenalık, bidat nedir bilmezler. Çeşitli fikirler onları bozmamıştır. Hilei şer'iyye ile başkalarının mallarını helal saymazlar. Onların tek aybı ve başkalarını kendilerinden soğutan husus, vatanlarına karşı çok iştihak duymaları, zaferin sevincini, birbiri peşinden vukuunu, ganimetin tadını ve çokluluğunu. . .

1 Hilafet Ordusunun menkıbeleri ve Türklerin Faziletleri, Ankara 1967, s. 28-29.

2 Hilafet Ordusunun menkıbeleri, s. 76.

uzun zaman boş durmakla kahranmalıklarının boşa gitmesini, aradan uzun müddet geçmekle enerjilerinin tükenmesini istemedikleri için, muhtelif memleketlerde dolaşmayı sevmeleri, yağmaya ve çapulculuğa düşkünlükleridir. Zira bir şeyin ustası olan insan, ondan mahrum kalmaya tahammül edemez. Bir işi bilmeyen, ondan kaçar¹.

Türkler, Arablardan başka milletler içinde vatan sevgisine en fazla sahip olan millettir. Çünkü onların vücûdlarının terkibi de, tabiatlarının karışımında başka milletlerin sahip olmadıkları derecede memleketlerine, topraklarına dâir hususiyetler, vatanlarının hasretini çekme hassası ve diğer kardeşlerine benzerlik vardır . . . Türklerin kadınları erkekleri gibidir. Hayvanları da kendileri gibi Türk hususiyetini taşır².

Kuvvetli bir azme sâhip olmalarından ve alışmadıkları âdetlerden daha fazla Türkleri vatanlarına dönmeye sevkeden başka bir sebep de şudur. İkamet etmek, bir yerde eğlenmek, uzun müddet kalmak, beklemek, az hareket etmek, az işle meşgûl olmak Türkere çok ağır gelir. Zira onların bünyeleri hareket üzerine kurulmuştur. Durmaktan nasibleri yoktur. Ruhî kuvvetleri bedenî kuvvetlerinden daha fazladır. Onlar ateşli, hararetili anlayışlı kimselerdir. Hatıraları çok, bakışları keskindir. Kıt geçimi âcizlik, uzun zaman bir yerde kalmayı ahmaklık, rahathğı ayak bağı, kanaatkârlığı azimsizlik, muharebeyi terketmenin zillet getireceğini kabul ederler³.

Şimdi birazda Türklerin vasıflarını İbn Hassûl'dan dinleyelim: "Şimdi bu milletin yani Türklerin müstahak olmadıkları vasıfları kendilerine vermeksizin ve aynı zamanda mâlik oldukları evsafı kendilerinden nakzetsiz ne lehlerinde ne de aleyhlerinde bir taaassub eseri göstermeden tabiat ve huylarını ve diğer hayatî vasıflarını söyleyelim . . . Tarihî hakikatler ve tarihî vak'alar ve hususiyle siyasi meseleler, vukuları esnasında bir takım ahvalin müdahalesi, şurût ve zurûfun îhata-sı altında bulunduğu salih surette görülmez. Binaenaleyh çok zamanlar tarihî vakaları yaşayan muasırlara itimat bizi hataya sevkeder. Tarihî hakikatler-satıhdan aktığı görülmeyen, alttan akan nehirler gibiderin ve gizli yollar ile intişar eder. Tarihî haberler, İlmî seyahatler, hac ve ticaret yollarıyla, başkalarının lisanlarıyla yayılır. Bunlarda muhtelif temayüller âmîl olduğundan, tarihî haberlerin tebliğleri de muh-

1 Hilafet ordusunun menkibeleri, s. 77

2 Aynı yer.

3 Hilafet ordusunun menkibeleri, s. 79.

telif tarzlarında olur. Bunlar içinde itimada şayan olanları, kendilerine vüsûk ve itimad edilecek zatların verdikleri haberler içinde nâkiller tarafından nazarı tetkik ve tenkitden geçirilmiş olanlardır.

Dahhâk hakkında Fûrs arasında bir takım hurafat ve ebatıl devam eder. Güya onun omuz başlarında iki yılan varmış, bunlar acıkınca Dahhâk ısırdıkları ve bunlara her gün ahaliden bir gencin beyni verilirmiş. Bu gibi şeyler akli başında olanlarca merduddur. Bu Dahhâk, zalim ve insafsız bir cebbar hükümdar olduğundan, ahali korkularından bunu böyle garib ve korkunç bir şekilde tasvir ve tasavvur etmişlerdir. (Araplar ve onlardan daha evvel Yahudi ve Hristiyanlar Türklerden korktuklarından, onları Ye'cüc ve Me'cüc olarak vasfetmişlerdir). İran ve Turan cinsleri arasında adavet eksik olmamış, dâima bir taraf gâlib, diğer taraf mağlûb olarak, aralarında harp devam ededurmuş ve bu harpler arapça ve farsça manzum ve mensûr kitaplarda şerhedilmiştir. (Zâl oğlu Rüstemin kahramanlıkları gibi). İranda yapılmış olan pek çok sağlam kaleler, İranlıların Türklerden korktuklarına delil değil midir? Sasan hanedanının kurucusu olan Erdeşir bile Türklerle iyi geçinme siyaseti takip etmiş, kendisinden sonra geleceklere de, bu siyaseti terketmemelerini tavsiye etmişti¹.

Yahudi ve Hristiyan evhamı ve rüyaları neticesi olan Gog ve Magogu Türk ırkına tahsis etme gibi bir durum, bu büyük milletin şan ve şeref ve haysiyetiyle tarih önünde alay etmektir. Hele, Gog ve Magogu, Kur'ândaki Ye'cüc ve Me'cüc ile aynı olduğunu söylemek ve Kur'an âyetlerini bir vesika gibi göstermekte tatmin edici değildir. Kendilerini Allahın seçilmiş, sevgili kulu addeden ve Allahı da kendilerine tahsis eden Yahudiler, kendileri dışında bulunan bütün milletleri Gog ve Magog addederler. Ashında Gog ve Magog adında bir millet yer yüzünde hiç bir zaman bulunmamış, böyle bir millet Yunan mitolojisinde bile yoktur. Kur'anı Kerim Yahudi hayal ve rüyalarına asla vâsita kılınmaz.

Baş tarafta, çok bilinmeyenli bir problem olduğunu söylediğimiz bu meselenin en doğrusunu Allah bilir. Kur'ânda zikri geçen sed, Zü'l-Karneyden, onun yapılmasını iseyen kavmin, bu sayede teşkil ettikleri heyeti içtimâiyeleri olsa gerektir ki, demir kütleleri gibi kuvvetli olan

¹ İbn Hassûlun Türkler Hakkında bir Eseri, (Abbas Azzâvî, Türkçeye çeviren Şerafuddin Yaltkaya, Belleten IV. s. 235-266).

unsurlarına akıtılan feyzi Rabbânî ile teşekkül etmiş maddi ve manevi bir sed demek olabilir.

Bütün bunlardan sonra Ye'cüc ve Me'cüc kimdir? nerededir? neler yapmışlar ve neler yapacaklardır? gibi sorular, katî olarak cevaplandırılması zor olan şeylerdir. Biz, Kur'ân ve Sahih hadislerin bu hususta verdiği bilgilere inanır, daha ilerisini araştırmayız. "Allahın va'di geldiğinde" vahyi ilahîsi bir zamanla tahdid edilmiş değildir. Bu Va'din zamanı gelip geçmiş olabileceği gibi, gelecekte de olabilir. İlahî hesaba göre olan zaman mefhum, insanlarınkinden bambaşka birşeydir. Ye'cüc ve Me'cüc hakkında söylenenler yazarların tahayyül ve tercihlerinden İbaretir. Yoksa bunlar kesin bir ifade değildir. Baş tarafta verdiğimiz, kitabı Mukaddes metinlerinde zikri geçen Gog ve Magogu cinsleri ve yerleri tayin edilmediği halde, kitabı Mukaddes şârihleri onları, korkutukları ve tahayyül ettikleri şekillerle vasıflandırmışlardır. Gayri müslim müelliflerin bunların kimler olduğu hakkında bir ittifakları dahi yoktur.

Kur'ânda ve Hadislerde geçen Ye'cüc ve Me'cücün cinsiyetleri, mekânları ve zamanları tayin edilmemekte, sadece bir vasıf olarak yer yüzünü ifsad edenler manasına alınmaktadır. Bazı islâm müelliflerinin eserlerinde, Türklere tahsis edilme gibi bir durum, sadece onların şahsî taassub, rivayet meftuniyetlerini ve tercihlerini göstermektedir. Yoksa bunlar asla ilmî bir hakikat değildir. Her devrin Ye'cüc ve Me'cücü mevcuttur.

Bazı haberlerde Ye'cüc Ve Me'cüc kadımları, diledikleriyle cimaetlikleri söylenir. Sert ve Haşin tabiatlarına rağmen Türklerde böyle bir şeyin olmadığı ve zinaya karşı en şiddetli cezalar tatbik ettiklerine dâir rivayetler vardır. Cemiyetleri fesada götüren bu gibi hareketler her zaman ve her devirde az veya çok görülebilir

Cinsiyetleri, zaman ve mekânları bildirilmeyen Ye'cüc ve Me'cücün gerek geçmişte Zül-Karneyn zamanında mevcûd olup hapsedilmeleri, gerekse kıyamet alameti olarak âhir zamanda ortaya çıkıp, dünyayı fesada vermeleri gibi ifadelerden anlaşılıyor, onlar her zaman ve her devirde dünyayı ifsad eden kimselerdir. Her milletten de olabilir.